

רשומות

הצעות חוק

17 במאי 1970

882

י"א באייר תשל"ל

עמוד

148

164

חוק המכר (מכר טובין בין לאומי), תשל"ל—1970

חוק המיטלטלין (הוראות משלימות), תשל"ל—1970

מבוא

אחד הגורמים המעכבים סחר בין-מדינתי הוא אי-הבהירות המשפטית השוררת כיום בתחום היחסים שבין הצדדים לקשרי סחר אלה. חברה צרפתית הקונה סחורות בשווייצריה מחברה אנגלית לשם יצוא לישראל – לפי איזה חוק תתבע את המוכרת במקרה של אי-התאמה בין הסחורות שנרכשו לבין החוזה שחל על העסקה?

בחודש אפריל 1964 התקיימה בהאג ועדה דיפלומטית, בהשתתפותם של נציגים מישראל, כדי לנסח חוקים אחידים למכר טובין בין-לאומי. ביום 1 ביולי 1964 נחתמו שתי אמנות בנושא זה, אחת הנוגעת לכריתת חוזה המכר, והשניה – לחיובי הצדדים על פי החוזה. החוק המוצע מתייחס לאמנה השנייה.

מטרת האמנה היא להנהיג במדינות המצטרפות לה חוק אחיד למכר טובין, שיחול, ככתבו וכלשונו או בתרגומו, כאשר מקומות מושבם של הצדדים לחוזה המכר נמצאים בתחומי מדינות שונות והעסקה נושאת אופי בין-מדינתי.

מדינת ישראל חתמה על האמנה, אך היא תוכל לאשרר אותה רק אחרי שהחוק האחיד, שיאומץ על ידי החוק המוצע, יתקבל בארץ.

האמנה מאפשרת קבלת החוק האחיד תוך סייגים מסויימים, אך הממשלה לא ראתה צורך להוסיף סייגים אלה בחוק המוצע. לאימוץ החוק האחיד ללא סייגים, יש יתרון בולט: הוא פוטר את בתי המשפט, לגבי עסקאות מכר טובין בין-לאומי, מלהיזקק לכל משפט זר. החוצאה תהיה שעסקאות מכר מכל הסוגים יידונו בארץ לפי חוק מקומי כתוב ומפורש.

חוק המכר, תשכ"ח–1968, מבוסס במידה רבה על עקרונותיו של החוק האחיד. מכאן שהצטרפותה של ישראל לאמנת האג לא תגרור שינויים יסודיים במשפט החל על עסקאות מכר בין-לאומיות, לעומת המשפט החל על עסקאות מכר המבוצעות בתחומי הארץ.

אשר לפירוש האמנה וסעיפי החוק האחיד, ניתן לפנות לקומנטר של פרופ' אנדרי טונק מפריז, בהוצאת המוזכרות הכללית של ועידת האג.

חוק המכר (מכר טובין בין-לאומי), תשל"ו-1970

הגדרה	1. בחוק זה, "האמנה" — האמנה בדבר חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי, שנחתמה בהאג ביום 1 ביולי 1964.
תחילת החוק האחיד	2. לחוק האחיד שנספה לאמנה, בנוסח שבתוספת לחוק זה (להלן — החוק האחיד), יהיה תוקף של חוק.
הצהרה לענין סעיף 1 (ה) לחוק האחיד	3. הודעה של שר המשפטים, שפורסמה ברשומות, בדבר הצהרה שניתנה על פי סימן 2 לאמנה תשמש ראיה חותכת לענין סעיף 1 (ה) לחוק האחיד.
צו אכיפת חיוב	4. מקום שצד לחוזה מכר זכאי, לפי הוראות החוק האחיד, לדרוש קיום חיוב על ידי הצד השני, רשאי בית המשפט שלא לתת צו לאכיפת החיוב אם לא היה עושה כן לגבי חוזה מכר שהוראות החוק האחיד אינן חלות עליו.
תחילה	5. חוק זה תחילתו מהיום שהאמנה תיכנס לתקפה לגבי ישראל; שר המשפטים יפרסם ברשומות הודעה בדבר היום האמור, והודעתו תשמש ראיה חותכת למועד תחילת חוק זה.
הוראת מעבר	6. על מכר שנעשה לפני תחילתו של חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.

דבריו הסבר

סעיף 4 סעיפים רבים של החוק האחיד מוזכרים צד לחוזה מכר לדרוש קיום חיוב שבתווה (ראו סעיפים 24-27, 30, 31, 41, 42, 55 ו-61). החוק מביא בחשבון שגישותיהן של שיטות משפט בעולם הלוקות לענין מתן סעד של אכיפת תווה, היינו צו של ביצוע-בעין. סימן 7 (1) לאמנה קובע:

"(1) מקום שצד לחוזה מכר זכאי, לפי הוראות החוק האחיד, לדרוש קיום חיוב על ידי הצד השני, לא יהיה בית המשפט חייב לתת או לאכוף פסק-דין המורה על ביצוע-בעין, אלא במקרים שהיה עושה כן לפי דיניו לגבי חוזה מכר דומים שאינם מוס-דרים בחוק האחיד."

משמעותו של הסעיף המוצע היא שצו אכיפה יינתן בארץ לפי הוראות החוק הכללי, ועם חקיקתה של הצעת חוק התווים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשכ"ט-1969 — בהתאם להוראות אותו חוק.

סעיף 5 קבלת החוק המוצע תאפשר לממשלת יש"ר את שר המשפטים להודיע על האישור ומועד כניסת האמנה לתוקף לגבי ישראל. מיום זה ואילך, כל עוד האמנה תישאר בתוקף לגבי ישראל, יהיה לחוק האחיד תוקף של חוק מקומי.

סעיף 6 הדין הקודם, במובן סעיף זה, הוא בין היתר — חוק המכר, תשכ"ח-1968, והדין גים החלים על תרופות בשל הפרת תווה.

סעיף זה בא לאפשר לממשלת ישראל לאשרר את האמנה ולהפעיל את הוראותיה.

סעיף 3 לפי סעיף 1 (א) לחוק האחיד הוא חל כאשר מקומות מושבם של הצדדים לחוזה מכר הם בתחומי "מדינות שונות" והעסקה נושאת אופי בין-מדינתי. לפי סעיף 1 (ה) לחוק האחיד "לא יראו מדינות כמדינות שונות" לענין מקום העסק או מקום המגורים הרגיל של הצדדים, אם קיימת לגביהן הצהרה תקפה לענין זה לפי סימן 2 לאמנה....". סימן 2 לאמנה קובע, בין היתר:

(א) שתי מדינות או יותר, בעלות האמנה, רשאיות להצהיר כי הן מסכימות שלא לראות עצמן כמדינות שונות, לענין התנאי של מקום העסק או מקום המגורים הרגיל בסעיף 1 (א) ו-(ב) לחוק האחיד, משום שהן מחילות לגבי עסקאות מכר — שלולא הצהרה כזו היו מוסדרות לפי החוק האחיד — כללי משפט זהים או דומים.

(ב) כל מדינה בעלת האמנה רשאית להצהיר כי אין היא רואה במדינה שונה מעצמה, לענין התנאי של מקום העסק או מקום המגורים הרגיל באמור בסעיף-משנה (א) לעיל, מדינה אחת או יותר שאינן בעלות האמנה, משום שמדינות אלה מחילות לגבי עסקאות מכר — שלולא הצהרה כזו היו מוסדרות לפי החוק האחיד — כללי משפט זהים או דומים לשלה.

הסעיף המוצע בא לאפשר לשר המשפטים לתת הודעה מחייבת על כל הצהרת שניתנה לפי הסימן האמור.

התוספת

(סעיף 1)

חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי

פרק א': תחולת החוק

1. (א) חוק זה יחול על חוזים למכר טובין שהתקשרו בהם צדדים שמקומות עסקיהם נמצאים בשטחיהן של מדינות שונות, ובאחת הנסיבות האלה:
- (1) חוזה המכר מוסב על טובין שבעת עשיית החוזה הם מובלים, או עומדים להיות מובלים, משטחה של מדינה אחת לשטחה של מדינה אחרת;
  - (2) ההצעה והקיבול היו בשטחיהן של מדינות שונות;
  - (3) מסירת הטובין צריכה להיות בשטחה של מדינה שלא בשטחה היו ההצעה והקיבול.
- (ב) אם אחד הצדדים לחוזה אין לו מקום עסק יבוא לענין זה מקום מגוריו הרגיל.
- (ג) תחולתו של חוק זה לא תהא תלויה באזרחותם של הצדדים.
- (ד) בחוזים שגששו בתכתובת, יראו את ההצעה והקיבול כאילו היו בשטחה של מדינה אחת רק אם המכתבים, המברקים, או שאר מסמכי התקשורת, המכילים את ההצעה והקיבול נשלחו ונתקבלו בשטחה של אותה מדינה.
- (ה) לא יראו מדינות כ"מדינות שונות" לענין מקום העסק או מקום המגורים הרגיל של הצדדים, אם קיימת לגביהן הצהרה תקפה לענין זה, שניתנה לפי סימן 2 של האמנה מיום 1 ביולי 1964 בדבר חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי.
2. כללי המשפט הבין-לאומי הפרטי לא יובאו בחשבון לענין החלתו של חוק זה, זולת אם יש בו הוראה אחרת לענין זה.
3. הצדדים לחוזה מכר רשאים לשלול ממנו, במפורש או מכללא, את תחולת חוק זה, כולו או מקצתו.
4. חוק זה יחול גם מקום שהצדדים לחוזה בחרו בו כחוק שיחול על החוזה, בין שמקומות עסקיהם או מקומות מגוריהם הרגילים הם בשטחיהן של מדינות שונות ובין אם לאו, בין שמדינות אלה הן צדדים לאמנה מיום 1 ביולי 1964 בדבר חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי אם לאו, במידה שאין הוא פוגע בהוראות חובה שבכל חוק שהיו חלות אילו לא בחרו הצדדים בחוק האחד.
5. (א) חוק זה לא יחול על מכר —
- (1) של סטוק, מניות, בטוחות להשקעה, מסמכים סחירים או כספים;
  - (2) של אניות, ספינות וכלי טיס, רשומים, או שיש לרשום;
  - (3) של חשמל;
  - (4) הנעשה על פי סמכות שבחוק, או בהליכי הוצאה לפועל.
- (ב) חוק זה אינו בא לפגוע בהוראות חובה שבחוק הישראלי, הנוגעות להגן על הקונה בעסקאות-מכר שבתשלומים לשיעורין.

6. חוזה להספקת טובין שיש לייצרם או להפיקם, רואים אותו כמכר במוכר חוק זה, זולת אם הצד המזמין את הטובין מקבל על עצמו לספק חלק עיקרי של החמרים הדרושים לייצור הטובין או להפקתם.

7. חוק זה יחול על מכר בלא שים לב לאפיק המסחרי או הפרטי של הצדדים או של החוזים.

8. חוק זה מסדיר אך ורק את חיובי המוכר והקונה הנובעים מחוזה המכר. במיוחד אין חוק זה עוסק לא בעשיית החוזה, לא בהשפעתו על הבעלות בטובין שנמכרו, ולא בתקפם של החוזים, או של תנאי מתנאיו, או של כל נוהג, זולת אם נקבעה בו הוראה מפורשת אחרת.

פרק ב': הוראות כלליות

9. (א) הצדדים יהיו מחוייבים בנהגים שנוקקו להם בחוזה, במפורש או מכללא, ובדרכים שקבעו בינם לבין עצמם.

(ב) הצדדים יהיו מחוייבים גם בנהגים שבני אדם סבירים במעמדם, רגילים לראותם כחלים על החוזה; במקום שהם סותרים חוק זה, יכריעו הנהגים, זולת אם הסכימו הצדדים על דרך אחרת.

(ג) נוקקו הצדדים לביטויים, להוראות או לנוסחאות של חוזה, שמקובל להשתמש בהם בהליכות מסחר, יש לפרשם לפי המשמעות הנודעת להם כרגיל במסחר הנדון.

10. לענין חוק זה יראו הפרת חוזה, כהפרה יסודית, כל אימת שהמפר ידע, או היה עליו לדעת, בעת גמירת החוזה, שאדם סביר במעמדו של הצד האחר לא היה מתקשר בחוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה.

11. מקום שלפי חוק זה יש לבצע פעולת "מיד", יש לבצעה תוך תקופה קצרה ככל האפשר, לפי הנסיבות, לאחר שניתן לבצעה באורח סביר.

12. לענין חוק זה, הביטוי "מחיר מצוי", משמעותו מחיר המבוסס על קביעה רשמית של שוק ובהעדר קביעה כאמור – על הגורמים המשמשים, לפי נוהג השוק, לקביעת המחיר.

13. לענין חוק זה, הביטוי "ידע, או היה עליו לדעת" – לגבי אחד הצדדים לחוזה – או כל ביטוי דומה לזה, מתכוון למה שאדם סביר במעמדו של אותו צד ידע או צריך היה לדעת.

14. הודעות שנקבעו בחוק זה יינתנו כאמצעים המקובלים בנסיבות הענין.

15. חוזה מכר אינו טעון ראייה שבכתב, ואין הוא כפוף לכל דרישה אחרת לענין צורה. ובמיוחד, ניתן להוכיחו באמצעות עדים.

16. מקום שלפי הוראות חוק זה זכאי צד אחד לחוזה המכר לתבוע מן הצד האחר ביצועו של חיוב, לא יהא בית משפט חייב ליתן או לאכוף פסק דין המורה על ביצוע בעין, אלא לפי הוראות סימן 7 של האמנה מיום 1 ביולי 1964 בדבר חוק אחיד למכר טובין בין-לאומי.

17. שאלות הנוגעות לענינים המוסדרים בחוק זה ולא הוכרעו בו במפורש, יוסדרו בהתאם לעקרונות הכלליים שעליהם מבוסס חוק זה.

פרק ג': חיובי המוכר

18. המוכר חייב לבצע את מסירת הטובין והמסמכים הנוגעים לכך, ולהעביר את הבעלות בטובין, כנדרש בחוזה ובחוק זה.

סימן א': מסירת הטובין

19. (א) המסירה תהא בנתינת טובין המתאימים לחוזה.
(ב) היה חוזה המכר מצריך הובלת הטובין, ולא הוסכם על מקום אחר למסירה, תבוצע המסירה בנתינת הטובין למוביל לשם העברתם לקונה.
(ג) מקום שהטובין שניתגו למוביל לא יוהדו כבירור לביצוע החוזה, אם בקביעת מען או כל אמצעי אחר, ישלה המוכר לקונה, בנוסף לנתינת הטובין, הודעת משגור, ואם יש צורך בדבר – מסמך המפרט את הטובין.

סימן משנה 1: חיובי המוכר לענין מועד המסירה ומקומה

א. מועד המסירה

20. מקום שהסמימו הצדדים על תאריך למסירה, או שהתאריך נקבע בנזהג, חייב המוכר למסור את הטובין בתאריך זה, ללא צורך בכל צעד פורמלי אחר, ובלבד שהתאריך קבוע או ניתן לקביעה, לפי הלוח, או נקבע בקשר למאורע מוגדר שהצדדים יכולים לוודא את תאריכו.

21. מקום שלפי הסכמת הצדדים או לפי הנהג יש לבצע את המסירה תוך פרק זמן מסויים (כגון חודש פלוני או עונה פלונית), רשאי המוכר לקבוע את התאריך המדוייק של המסירה, וזולת אם נראה מתוך הנסיבות שקביעת התאריך נשמרה לקונה.

22. מקום שמועד המסירה לא נקבע בהתאם להוראות סעיפים 20 או 21, חייב המוכר למסור את הטובין תוך זמן סביר לאחר גמירת החוזה, בשים לב לטבעם של הטובין ולנסיבות.

ב. מקום המסירה

23. (א) לא היה חוזה המכר מצריך הובלת הטובין, ימסור המוכר את הטובין במקום שבו היה מקום עסקו בעת גמירת החוזה, ובאין לו מקום עסק, – במקום מגוריו הרגיל.

(ב) כשהמכירה היא של טובין מסויימים והצדדים ידעו שהטובין היו מצויים במקום פלוני בעת גמירת החוזה, על המוכר למסור את הטובין במקום זה; הוא הדין אם הטובין שנמכרו הם טובין בלתי מסויימים שיש לקחתם מתוך מלאי פלוני, או שיש לייצרם או להפיקם במקום שהיה ידוע לצדדים בעת גמירת החוזה.

ג. תרופות בשל אי-קיום חיוביו של המוכר

לענין מועד המסירה ומקומה

24. (א) לא קיים המוכר את חיוביו לענין מועד המסירה או מקומה, רשאי הקונה, כאמור בסעיפים 25 עד 32:

(1) לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה;

(2) להודיע על ביטול החוזה.

(ב) הקונה רשאי גם לתבוע פיצויים כאמור בסעיף 82 או בסעיפים 84 עד 87.

(ג) בשום מקרה לא יהא המוכר זכאי לפגות לבית משפט, או לבוררות, בבקשת ארכה.

25. הקונה לא יהא זכאי לדרוש מן המוכר את ביצועו של החוזה, אם יש לו אפשרות סבירה לקנות טובין הבאים במקום הטובין שלפי החוזה וקניה חלופה כאמור תואמת את הנהג; במקרה זה יהא החוזה בטל מאליו משעה שיש לבצע את הקניה החלופה.

(א) תרופות לענין מועד המסירה

26. (א) מקום שאי-מסירת הטובין במועד שנקבע היא הפרה יסודית של החוזה, רשאי הקונה לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה או להודיע על ביטולו; עליו להודיע למוכר על החלטתו תוך זמן סביר, שאם לא כן יהא החוזה בטל מאליו.
- (ב) דרש המוכר מן הקונה להודיע על החלטתו לפי סעיף קטן (א), והקונה לא עשה זאת מיד, יהא החוזה בטל מאליו.
- (ג) ביצע המוכר את המסירה לפני שהודיע הקונה על החלטתו לפי סעיף קטן (א), והקונה לא השתמש מיד בזכותו להודיע על ביטול החוזה, אין החוזה ניתן לביטול.
- (ד) מקום שבחר הקונה בביצוע החוזה ולא השיג זאת תוך זמן סביר, הוא רשאי להודיע על ביטול החוזה.
27. (א) מקום שאי-מסירת הטובין במועד שנקבע אינה הפרה יסודית של החוזה, נשמרת למוכר הזכות לבצע את המסירה, ולקונה – הזכות לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה.
- (ב) אולם הקונה רשאי להעניק למוכר ארכה נוספת של זמן סביר; אי-מסירה תוך ארכה זו היא הפרה יסודית של החוזה.
28. אי-מסירת טובין במועד שנקבע תיחשב להפרה יסודית של החוזה כל אימת שמחיר טובין אלה נקבע בשוק, שבו יוכל הקונה להשיגם.
29. הציע המוכר את מסירת הטובין לפני המועד שנקבע, רשאי הקונה לקבל או לדחות את המסירה; ואם הוא מקבל, רשאי הוא לשמור לעצמו את הזכות לתבוע פיצויים לפי סעיף 82.

(ב) תרופות לענין נזקם המסירה

30. (א) מקום שאי-מסירת הטובין במקום שנקבע היא הפרה יסודית של החוזה, ואי-מסירת הטובין במועד שנקבע אף היא הפרה יסודית, רשאי הקונה לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה או להודיע על ביטולו; עליו להודיע למוכר על החלטתו תוך זמן סביר, שאם לא כן יהיה החוזה בטל מאליו.
- (ב) ביקש המוכר מן הקונה להודיע על החלטתו לפי סעיף קטן (א), והקונה לא עשה זאת מיד, יהא החוזה בטל מאליו.
- (ג) הוביל המוכר את הטובין למקום שנקבע לפני שהודיע הקונה על החלטתו לפי סעיף קטן (א), והקונה לא השתמש מיד בזכותו להודיע על ביטול החוזה, אין החוזה ניתן לביטול.
31. (א) במקרים שסעיף 30 אינו חל עליהם, שמורה למוכר הזכות לבצע את המסירה במקום שנקבע, ולקונה – הזכות לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה.
- (ב) אולם הקונה רשאי להעניק למוכר ארכה נוספת של זמן סביר; אי-מסירה תוך פרק זמן זה במקום שנקבע תיחשב להפרה יסודית של החוזה.
32. (א) מקום שהמסירה צריכה להיות בנתינת הטובין למוכר, והטובין ניתנו כאמור שלא במקום שנקבע, רשאי הקונה להודיע על ביטול החוזה, אם אי-המסירה במקום שנקבע היא הפרה יסודית של החוזה; הוא מאבד זכות זו אם לא הודיע על הביטול מיד.

- (ב) לקונה תהא אותה הזכות, כנסיבות וכתנאים האמורים בסעיף קטן (א), אם נשלחו הטובין למקום שאינו המקום שנקבע.
- (ג) אם המשלוח ממקום או למקום, שאינם המקום שנקבע, אינו הפרה יסודית של החוזה, רשאי הקונה רק לחבוע פיצויים לפי סעיף 82.

סימן משנה 2 : חיובי המוכר לענין התאמת הטובין

א. אי-התאמה

33. (א) המוכר לא קיים את חיובו למסור את הטובין, אם מסר –
- (1) רק חלק מהטובין שנמכרו, או כמות גדולה או קטנה מכפי שהתחייב בחוזה;
  - (2) טובין שאינם הטובין שבהם מדבר החוזה, או טובין מסוג שונה;
  - (3) טובין החסרים את הסגולות אשר לדגם או לדוגמה שנתן או שלח המוכר לקונה, זולת אם הוצגו בלא התחייבות מפורשת או מכללא, שהטובין יהיו כמותם;
  - (4) טובין שאין בהם הסגולות הדרושות לשימוש הרגיל או המסחרי;
  - (5) טובין שאין בהם הסגולות הדרושות למטרה מיוחדת שאליהן נתכוונו, במפורש או מכללא, בחוזה;
  - (6) ובכלל, טובין שאין בהם הסגולות וסימני ההיכר שנתכוונו להם, במפורש או מכללא, בחוזה.
- (ב) הבדל בכמות, הסרונו של חלק מהטובין או העדרם של סגולה פלונית או סימן היכר פלוני לא יובאו בחשבון אם אין להם חשיבות.
34. הזכויות הניתנות לקונה בחוק זה למקרים הנדונים בסעיף 33 מוציאות כל תרופה אחרת המבוססת על אי-התאמה של הטובין.
35. (א) התאמת הטובין לחוזה תיקבע לפי מצבם בעת העברת הסיכון, אולם אם הסיכון לא עבר, בין מחמת הודעה על ביטול החוזה ובין מחמת בקשת החלפה, תיקבע ההתאמה לחוזה לפי מצב הטובין בשעה שבה היה עובר הסיכון אילו היו הטובין בהתאמה לחוזה.
- (ב) המוכר יהיה אחראי לתוצאותיה של אי-התאמה שתלה לאחר המועד שנקבע בסעיף קטן (א), אם היא חלה מחמת פעולת המוכר או פעולת אדם שהמוכר אחראי להתנהגותו.
36. המוכר אינו אחראי לתוצאותיה של אי-התאמה מן הסוג הנדון בפסקאות (4), (5) או (6) לסעיף קטן (א) של סעיף 33, אם בעת גמירת החוזה ידע הקונה על אי-התאמה האמורה או שלא ייתכן שנתעלמה ממנו.
37. מסר המוכר את הטובין לפני המועד שנקבע למסירה, הוא רשאי, עד לאותו מועד, למסור כל חלק או כמות חסרים של הטובין, או למסור טובין אחרים התואמים את החוזה, או לתקן כל ליקוי בטובין שנמסרו, ובלבד שהשימוש בזכות זו לא יגרום לקונה אי נוחות בלתי סבירה או הוצאה בלתי סבירה.

ב. קביעת אי-התאמה וההודעה עליה

38. (א) על הקונה לבדוק את הטובין, או לגרום לבדיקתם, מיד.
(ב) היו הטובין מובלים, יבדקם הקונה במקום הייעוד.
(ג) חזר ושלח הקונה את הטובין למקום אחר, ללא שטעון, והמוכר ידע, או היה עליו לדעת, בעת גמירת החוזה, על האפשרות של משלוח שני זה, ניתן לדחות את בדיקת הטובין עד שיגיעו למקום הייעוד החדש.
(ד) דרכי הבדיקה יהיו לפי הסכם הצדדים, ובאין הסכם – לפי החוק או הנהג של המקום שבו תבוצע הבדיקה.

39. (א) הקונה יאבד את הזכות להסתמך על אי-התאמה של הטובין, אם לא נתן למוכר הודעה על כך מיד לאחר שגילה את אי-התאמה או שהיה עליו לגלותה; אולם אם מתגלה לאחר זמן ליקוי שלא ניתן לגלותו בבדיקה האמורה בסעיף 38, רשאי הקונה בכל זאת להסתמך עליו, ובלבד שנתן למוכר הודעה על כך מיד לאחר הגילוי. מכל מקום, יאבד הקונה את הזכות להסתמך על אי-התאמה אם לא נתן הודעה על כך למוכר תוך שנתיים מן התאריך שבו נמסרו הטובין, זולת אם אי-התאמה היא הפרת ערבות שניתנה לתקופה ארוכה מזו.

- (ב) קונה הנותן למוכר הודעה על אי-התאמה יפרט את טיבה ויזמין את המוכר לבדוק את הטובין, או לגרום לבדיקתם בידי באי-כוחו.
(ג) מקום שההודעה המוזכרת בסעיף קטן (א) נשלחה במכתב, במברק, או בדרך נאותה אחרת, העובדה שההודעה התאחרת או שלא הגיעה למקום הייעוד, לא תשלול מן הקונה את הזכות להסתמך עליה.

40. אין המוכר זכאי להסתמך על הוראות סעיפים 38 ו-39 אם אי-התאמה היא בעובדות שידע, או שלא ייתכן שנעלמו ממנו, והוא לא גילה אותן.

ג. תרופות לאי-התאמה

41. (א) נתן הקונה למוכר הודעה נאותה על אי-התאמת הטובין לחוזה, רשאי הוא בהתאם לאמור בסעיפים 42 עד 46:

- (1) לדרוש מן המוכר את ביצוע החוזה;
- (2) להודיע על ביטול החוזה;
- (3) להפחית את המחיר.

(ב) הקונה רשאי גם לתבוע פיצויים כאמור בסעיף 82 או בסעיפים 84 עד 87.

42. (א) הקונה רשאי לדרוש מן המוכר לבצע את החוזה:

- (1) בתיקון הליקויים שבטובין, אם המכירה היא של טובין שעל המוכר להפיקם או לייצרם, ובלבד שיש בידי המוכר לתקן את הליקויים;
- (2) במסירת הטובין שנקבעו בחוזה או החלק החסר שבהם, אם המכירה היא של טובין מסויימים;
- (3) במסירת טובין אחרים התואמים את החוזה, או במסירת החלק או הכמות החסרים, אם המכירה היא של טובין בלתי מסויימים, זולת אם יש לקונה אפשרות סבירה לקנות טובין במקום הטובין שלפי החוזה והדבר תואם את הנהג.

(ב) לא השיג הקונה מן המוכר את ביצוע החוזה תוך זמן סביר, שמורות לו הזכויות האמורות בסעיפים 43 עד 46.

43. הקונה רשאי להודיע על ביטול החוזה אם אי-התאמת הטובין לחוזה, וגם אי-המסירה במועד שנקבע, הן הפרות יסודיות של החוזה. הקונה יאבד את זכותו להודיע על ביטול החוזה, אם לא השתמש בה מיד לאחר שנתן למוכר הודעה על אי-התאמה, ובמקרה שעליו חל סעיף קטן (ב) לסעיף 42 – לאחר תום התקופה האמורה בו.

44. (א) במקרים שסעיף 43 אינו חל עליהם, שמורה למוכר, לאחר המועד שנקבע למסירת הטובין, הזכות למסור כל חלק או כמות חסרים של הטובין, או למסור טובין אחרים התואמים את החוזה, או לתקן ליקויים שבטובין שנמסרו, ובלבד שהשימוש בזכות זו לא יגרם לקונה אי-גוהות בלתי סבירה או הוצאות בלתי סבירות.

(ב) אולם הקונה רשאי לקבוע מועד נוסף סביר לשם המסירה הנוספת או לשם תיקון הליקויים. לא מסר המוכר את הטובין, או לא תיקן את הליקויים, בתום המועד הנוסף, רשאי הקונה, לפי בחירתו, לדרוש את ביצוע החוזה, או להפחית את המחיר בהתאם לסעיף 45, או, בתנאי שיעשה זאת מיד, להודיע על ביטול החוזה.

45. (א) מסר המוכר רק חלק מן הטובין או כמות בלתי מספקת, או שרק חלק מן הטובין שנמסרו תואם את החוזה, יחולו הוראות סעיפים 43 ו-44 לגבי החלק או הכמות החסרים או שאינם מתאימים לחוזה.

(ב) הקונה רשאי להודיע על ביטול החוזה בכללותו רק אם אי-ביצוע המסירה בשלמות ובהתאמה לחוזה היא הפרה יסודית של החוזה.

46. לא השיג הקונה מן המוכר את ביצוע החוזה ולא הודיע על ביטולו, רשאי הוא להפחית מן המחיר כשיעור שבו פחת ערך הטובין בעת גמירת החוזה עקב אי-התאמה.

47. הציע המוכר לקונה טובין בלתי מסויימים בכמות גדולה מזו שנקבעה בחוזה, רשאי הקונה לדחות את הכמות היתרה או לקבלה. דחה את הכמות היתרה, יהא המוכר חייב רק בפיצויים בהתאם לסעיף 82. קיבל הקונה את הכמות היתרה, כולה או מקצתה, עליו לשלם בעדה לפי השיעור המוסכם בחוזה.

48. הקונה רשאי להשתמש בזכויות הקבועות בסעיפים 43 עד 46 גם לפני המועד שנקבע למסירה, אם ברור הדבר שהטובין שיימסרו לא יהיו תואמים את החוזה.

49. (א) הקונה יאבד את זכותו להסתמך על אי-התאמה לחוזה בתום שנה אחת לאחר שנתן את ההודעה כאמור בסעיף 39, זולת אם נמנע הימנו להשתמש בזכותו עקב מרמה מצד המוכר.

(ב) לאחר תום תקופה זו לא יהא הקונה זכאי להסתמך על אי-התאמה, אף לא בדרך של הגנה מפני תובענה. אף על פי כן, אם לא שילם בעד הטובין ובתנאי שנתן הודעה נאותה בדבר אי-התאמה מיד כאמור בסעיף 39, רשאי הוא, בהגנה מפני תביעה לתשלום המחיר, להעלות תביעה להפחתת המחיר או לפיצויים.

סימן ב': מסירת מסמכים

50. מקום שהמוכר חייב למסור לקונה מסמכים הנוגעים לטובין, עליו לעשות זאת במועד ובמקום שנקבעו בחוזה או בנוהג.

51. לא מסר המוכר את המסמכים, כאמור בסעיף 50, במועד ומקום שנקבעו, או מסר מסמכים שאינם תואמים את אלה שהיב היה למסרם, יהיו לקונה הזכויות שנקבעו לפי סעיפים 32 עד 34, או לפי סעיפים 41 עד 49, הכל לפי הענין.

סימן ג': העברת הבעלות

52. (א) מקום שהטובין כפופים לזכות או לתביעה של אדם שלישי, על הקונה, אם לא הסכים ליטול את הטובין בכפוף לאותה זכות או תביעה, להודיע למוכר על אותה זכות או תביעה, זולת אם המוכר כבר יודע עליהן, ולדרוש שהטובין יגוקו מהן תוך זמן סביר, או שהמוכר ימסור לו טובין אחרים, נקיים מכל זכויות ותביעות של אדם שלישי.

(ב) מילא המוכר אחר הדרישה לפי סעיף קטן (א), ואף על פי כן סבל הקונה הפסד, רשאי הקונה לתבוע פיצויים בהתאם לסעיף 82.

(ג) לא מילא המוכר אחר הדרישה לפי סעיף קטן (א), ובגרמה בכך הפרה יסודית של החוזה, רשאי הקונה להודיע על ביטול החוזה ולתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 84 עד 87. לא הודיע הקונה על ביטול החוזה או לא היתה הפרה יסודית של החוזה, תהא לקונה הזכות לתבוע פיצויים בהתאם לסעיף 82.

(ד) הקונה יאבד את זכותו להודיע על ביטול החוזה אם לא פעל בהתאם לסעיף קטן (א) תוך זמן סביר משעה שנוכח לדעת, או היה עליו להיווכח ולדעת, בדבר הזכות או התביעה של אדם שלישי לגבי הטובין.

53. הזכויות הניתנות לקונה לפי סעיף 52 מוציאות כל תרופה אחרת המבוססת על העובדה שהמוכר לא ביצע את חיובו להעביר את הבעלות בטובין, או שהטובין כפופים לזכות או לתביעה של אדם שלישי.

סימן ד': חיובים אחרים של המוכר

54. (א) היה המוכר חייב לשלוח את הטובין לקונה, עליו לעשות, בדרכים ובתנאים המקובלים, את החוזים הדרושים להובלת הטובין למקום שנקבע.

(ב) לא היה המוכר חייב על פי החוזה לעשות ביטוח לגבי הובלת הטובין, עליו לספק לקונה, לבקשתו, את כל הידיעות הדרושות כדי לאפשר לו לעשות ביטוח כאמור.

55. (א) לא קיים המוכר חיוב שאיגו בכלל הנזכרים בסעיפים 20 עד 53, רשאי הקונה: (1) מקום שאי-קיום זה הוא הפרה יסודית של החוזה — להודיע על ביטול החוזה, ובלבד שיעשה זאת מיד, ולתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 84 עד 87; (2) בכל מקרה אחר — לתבוע פיצויים בהתאם לסעיף 82.

(ב) הקונה גם רשאי לדרוש מן המוכר את קיום החיוב, זולת אם בוטל החוזה.

פרק ד': תיובי הקונה

56. הקונה חייב לשלם את מחיר הטובין וליטלם, כנדרש בחוזה ובחוק זה.

סימן א': תשלום המחיר

א. קביעת המחיר

57. נכרת חוזה, אך אין הוא מצוין מחיר ואין בו הוראה לקביעת המחיר, חייב הקונה לשלם את המחיר שהמוכר דורש כרגיל בעת גמירת החוזה.

58. נקבע המחיר לפי משקל הטובין, ייקבע, במקום של ספק, לפי משקל נטו.

ב. מקום התשלום ומועדו

59. (א) על הקונה לשלם למוכר את המחיר במקום עסקו של המוכר, ובאין לו מקום עסק – במקום מגוריו הרגיל, ואם התשלום הוא כנגד מסירת הטובין או המסמכים – במקום שבו מתקיימת מסירה זו.

(ב) אם שינוי במקום עסקו או במקום מגוריו הרגיל של המוכר לאחר גמירת החוזה הגדיל את ההוצאות הכרוכות בתשלום, ישא המוכר בגדילה זו.

60. הסכימו הצדדים על מועד לתשלום המחיר, או שהמועד נקבע בנהוג, על הקונה לשלם את המחיר באותו מועד ללא צורך בכל צעד פורמלי אחר.

ג. תרופות לאי-תשלום

61. (א) לא שילם הקונה את המחיר בהתאם לחוזה ולחוק זה, רשאי המוכר לדרוש ממנו את קיום חיובו.

(ב) המוכר אינו זכאי לדרוש מן הקונה תשלום המחיר, אם יש לו אפשרות סבירה לחזור ולמכור את הטובין לאחר ומכירה לאחר כאמור תואמת את הנהוג. במקרה זה יהא החוזה בטל מאליו משעה שיש לבצע את המכירה לאחר.

62. (א) מקום שאי-תשלום המחיר במועד שנקבע היא הפרה יסודית של החוזה, רשאי המוכר לדרוש מן הקונה לשלם את המחיר, או להודיע על ביטולו של החוזה. עליו להודיע לקונה על החלטתו תוך זמן סביר, שאם לא כן בטל החוזה מאליו.

(ב) מקום שאי-תשלום המחיר במועד שנקבע אינה הפרה יסודית של החוזה, רשאי המוכר להעניק לקונה ארכה של זמן סביר. לא שילם הקונה את המחיר בתום הארכה, רשאי המוכר לדרוש מן הקונה את תשלום המחיר או להודיע על ביטולו של החוזה, ובלבד שיעשה זאת מיד.

63. (א) בוטל החוזה מחמת אי-תשלום המחיר, זכאי המוכר לתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 84 עד 87.

(ב) לא בוטל החוזה, זכאי המוכר לתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 82 ו-83.

64. בשום מקרה לא יהא הקונה זכאי לפנות לבית משפט או לבוררות בבקשת ארכה לתשלום המחיר.

סימן ב': נטילה

65. נטילת הטובין היא בעשיית הקונה את כל הפעולות הדרושות כדי לאפשר למוכר את העברתם לקונה ובלקחת הקונה את הטובין לרשותו למעשה.

66. (א) מקום שאי-נטילת הטובין בידי הקונה היא לפי החוזה הפרה יסודית של החוזה, או נותנת למוכר עילה טובה לחשוש שהקונה לא ישלם את המחיר, רשאי המוכר להודיע על ביטול החוזה.

(ב) מקום שאי-נטילת הטובין אינה הפרה יסודית של החוזה, רשאי המוכר ליתן לקונה ארכה של זמן סביר. לא נטל הקונה את הטובין עד תום הארכה, רשאי המוכר להודיע על ביטול החוזה, ובלבד שיעשה זאת מיד.

67. (א) היתה בחוזה שמורה לקונה הזכות לקבוע לאחר מכן את צורת הטובין, מידתם או סימנים אחרים שלהם (מכירה לפי מפרט), ולא ערך הקונה את המפרט האמור במועד שהוסכם עליו, במפורש או מכללא, או תוך זמן סביר לאחר שקיבל דרישה מן המוכר, רשאי המוכר להודיע על ביטול החוזה, בתנאי שיעשה זאת מיד, או לערוך את המפרט בעצמו בהתאם לצרכי הקונה במידה שהם ידועים לו.

(ב) ערך המוכר מפרט בעצמו, יודיע פרטיו לקונה ויקבע פרק זמן סביר שבו רשאי הקונה להגיש מפרט שונה. לא עשה כן הקונה, יהא המפרט שעשה המוכר מחייב.

68. (א) בוטל החוזה מחמת אי-בטילת הטובין, או אי-עריכת מפרט, על ידי הקונה, תהא למוכר הזכות לתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 84 עד 87.

(ב) לא בוטל החוזה, תהא למוכר הזכות לתבוע פיצויים בהתאם לסעיף 82.

סימן ג': חיובים אחרים של הקונה

69. על הקונה לנקוט בצעדים הקבועים בחוזה, בנוהג, או בחוקים או בתקנות בני תוקף כדי להסדיר את תשלום המחיר או לערוב לו, כגון בקיבול שטר הליפין, בפתיחת אשראי נגד מסמכים או כמתן ערבות בנקאית.

70. (א) לא קיים הקונה חיוב שאינו נקוב בסימנים א' או ב' לפרק זה, רשאי המוכר:

- (1) מקום שאי-הקיום היא הפרה יסודית של החוזה — להודיע על ביטול החוזה, בתנאי שיעשה זאת מיד, ולתבוע פיצויים בהתאם לסעיפים 84 עד 87;
- (2) בכל מקרה אחר — לתבוע פיצויים בהתאם לסעיף 82.

(ב) המוכר רשאי גם לדרוש מן הקונה את ביצוע חיובו, זולת אם בוטל החוזה.

פרק ה': הוראות משותפות לחיובי המוכר והקונה

סימן א': בו-זמניות של מסירת הטובין ותשלום המחיר

71. מסירת הטובין ותשלום המחיר הם תנאים שיש לקיימם בד בבד, למעט כאמור בסעיף 72. אף על פי כן, לא יהא הקונה חייב לשלם את המחיר לפני שהיתה לו הזדמנות לבדוק את הטובין.

72. (א) היה חוזה המכר מצריך הובלת הטובין, והמסירה מבוצעת במתן הטובין למוכיל מכוח סעיף קטן (ב) לסעיף 19, רשאי המוכר לדחות את משלוח הטובין עד שיקבל את התשלום, או להתחיל במשלוחם בתנאים המבטיחים לו את הזכות לעשות בטובין כבתוך שלו במשך ההובלה. במקרה השני רשאי הוא לדרוש שהטובין לא יימסרו לקונה במקום הייעוד אלא כנגד תשלום המחיר, והקונה לא יהא חייב לשלם את המחיר לפני שהיתה לו הזדמנות לבדוק את הטובין.

(ב) אף על פי כן, אם החוזה מחייב תשלום כנגד מסמכים, לא יהא הקונה זכאי לסרב לתשלום המחיר על שום שלא היתה לו הזדמנות לבדוק את הטובין.

73. (א) כל צד רשאי להתלות את ביצוע חיוביו כל אימת שנתחוויר לאחר גמירת החוזה שמצבו הכלכלי של הצד האחר נעשה כה קשה, עד שיש עילה טובה לחשוש שלא יקיים חלק עיקרי מחיוביו.

(ב) שלח המוכר את הטובין עוד לפני שהוברר מצבו הכלכלי של הקונה, כמתואר

85. קנה הקונה טובין כתחליף לטובין שבחווה, או שמכר המוכר את הטובין שנית באורח סביר, רשאים הם להיפרע את ההפרש שבין המחיר שבחווה ובין המחיר ששולם בעד הטובין שנקנו כתחליף או שנתקבל במכירה האחרת.

86. הפיצויים האמורים בסעיפים 84 ו-85 ניתנים להגדלה בתוספת סכום של הוצאות סבירות שחלו עקב הפרה, או עד לסכום ההפסד, לרבות הפסד ריווח, שהיה על המפר לראות מראש בעת גמירת החוזה כתוצאה אפשרית מהפרת החוזה, לאור העובדות והגורמים שהיו ידועים לו, או שהיה עליו לדעת.

87. לא היה מחיר מצוי לטובין, יחושבו הפיצויים על הבסיס שנקבע בסעיף 82.

ג. הוראות כלליות לענין פיצויים

88. על הצד המסתמך על הפרת החוזה לנקוט כל האמצעים הסבירים כדי להקטין את ההפסד הנגרם מן הפרה. לא נקט אמצעים כאמור, זכאי המפר לתבוע הפחתת הפיצויים.

89. במקרה של מרמה, ייקבעו הפיצויים לפי הכללים החלים על חוזה מכירה שאינם נדונים בחוק זה.

סימן ה': הוצאות

90. המוכר ישא בהוצאות המסירה. הקונה ישא בכל ההוצאות שלאחר המסירה.

סימן ו': שמירת הטובין

91. איתר הקונה בנטילת הטובין או כתשלום המחיר, על המוכר לנקוט אמצעים סבירים כדי לשמור את הטובין. הוא זכאי להחזיק בטובין עד שישב לו הקונה את הוצאותיו הסבירות.

92. (א) קיבל הקונה את הטובין עליו לנקוט אמצעים סבירים כדי לשמור, אם הוא מתכוון לדחותם; הוא זכאי להחזיק בהם עד שישב לו המוכר את הוצאותיו הסבירות.

(ב) מקום שטובין שנשלחו אל הקונה נמסרו לרשותו במקום הייעוד והלה משתמש בזכותו לדחותם, חייב הוא להחזיק בהם בשביל המוכר, כתנאי שניתן לעשות זאת בלא תשלום המחיר ובלא אי-נוחות בלתי סבירה או הוצאות בלתי סבירות. הוראה זו לא תחול אם המוכר, או אדם שהוסמך לדאוג לטובין מטעמו, נוכח במקום הייעוד.

93. הצד החייב לנקוט אמצעים לשמירת הטובין רשאי להפקידם במחסן של אדם שלישי על חשבונו של הצד השני, כתנאי שהוצאות שתיגרמנה אינן בלתי סבירות.

94. (א) הצד החייב, במקרים שעליהם חלים סעיפים 91 ו-92, לנקוט אמצעים לשמירת הטובין, רשאי למכרם בכל דרך מתאימה, אם הצד השני איתר, באורח בלתי סביר בקבלתם, או בלקיחתם חזרה, או בתשלום הוצאות השמירה, וכלבד שניתנה הודעה נאותה לצד השני על הכוונה למכור.

(ב) הצד המוכר את הטובין זכאי להחזיק מתוך דמי המכירה סכום השווה להוצאות הסבירות של שמירת הטובין ומכירתם, ועליו להעביר את היתרה לצד השני.

95. עשויים הטובין, במקרים שעליהם חלים סעיפים 91 ו-92, להיפסד או להתקלקל במהרה, או ששמירתם כרוכה בהוצאות בלתי סבירות, חייב הצד שעליו מוטל לשמור למכרם בהתאם לסעיף 94.

פרק ו': העברת הסיכון

96. עבר הסיכון לקונה, עליו לשלם את המחיר על אף הפסד הטובין או קלקולם, זולת אם נגרם הדבר מחמת פעולתו של המוכר, או של אדם אחר שהמוכר נושא באחריות להתנהגותו.

97. (א) הסיכון עובר לקונה משכונצעה מסירת הטובין כהתאם להוראות שבחוזה ובחוק זה.

(ב) נמסרו טובין שאינם תואמים את החוזה, והקונה לא הודיע על ביטול החוזה ולא דרש את החלפת הטובין, עובר הסיכון לקונה מן העת שכונצעה המסירה בתנאים שנקבעו בחוזה ובחוק זה, זולת עצם אי-ההתאמה.

98. (א) התאחזה מסירת הטובין בשל הפרת חיוב של הקונה, עובר הסיכון לקונה מן המועד האחרון שבו היתה המסירה אפשרית לפי החוזה אילולא הפרה זו.

(ב) היה מדובר בחוזה על מכירת טובין בלתי מסויימים, יהיה איחורו של הקונה עילה להעברת הסיכון, רק אם הפריש המוכר טובין שיוחזרו בבירור לחוזה והודיע על כן לקונה.

(ג) מקום שטובין בלתי מסויימים הם מסוג שאין המוכר יכול להפרישם עד שיטול אותם הקונה, די לו למוכר שיעשה את כל הפעולות הדרושות כדי לאפשר לקונה את הנטילה.

99. (א) במכירה של טובין המועברים בים, ישא הקונה בסיכון משעה שנמסרו הטובין למוכיל.

(ב) ידע המוכר בעת גמירת החוזה, או היה עליו לדעת, שהטובין התקלקלו או נפגמו, יעמוד הסיכון אצלו עד לעת גמירת החוזה.

100. במקרה שעליו חל סעיף קטן (ג) לסעיף 19 והמוכר ידע או היה עליו לדעת, בעת משלוח ההודעה או המסמך האחר המוזכר באותו סעיף קטן, שהטובין אבדו או נפגמו לאחר שנמסרו למוכיל, יעמוד הסיכון אצלו עד למשלוח ההודעה או המסמך האמורים.

101. העברת הסיכון לא תיקבע דווקא מכות הוראות החוזה בדבר הוצאות.

מ ב ו א

בקודקס האזרחי המתוכנן ייוחד מקום לדיני הקנין בנכסים וחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, יהיה הפרק הראשון והעיקרי שלהם. החוק המוצע דן בנכסים שאינם מקרקעין ובו הוראות הבאות להשלים הוראותיהם של חוקים אחרים החלים על נכסים אלה, כגון חוק המכר, תשכ"ח—1968, חוק המתנה, תשכ"ח—1968, וחוק המשכון, תשכ"ז—1967. החוק יחול, בשינויים המחוייבים, גם על זכויות.

רכישה ופקיעה של בעלות בנכסים בדרך של מכר או מתנה נדונות בחוקים האמורים על מכר ומתנה. החוק המוצע מוסיף שתי דרכים לרכישה ופקיעה של בעלות במיטלטלין: אחת הנוגעת לרכישה מן ההפקר ופקיעה על ידי הפקרה, והשניה — לרכישה ופקיעה על ידי חיבור מיטלטלין או עיבודם. פקיעת בעלות בנכס שאבד לבעלו תוסדר בחוק מיוחד על הטיפול באבידות.

החוק המוצע מחיל את הוראות חוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, בשינויים המחוייבים, על הגנת הבעלות וההחזקה של מיטלטלין ועל השיתוף בהם. באשר לפירוק השיתוף, נראה שהכללים המפורטים הנוגעים למקרקעין אינם מתאימים לנכסים אחרים, ולכן מוצע להסדיר סוגיה זו בסעיף מיוחד, גמיש יותר, המאפשר שימוש בשיקול דעת של בית המשפט בהתאם לבסיבות הענין.

חוקים שונים קובעים זכות עיכבון, בלי להגדיר את הזכות או לפרט את תוצאותיה (סעיף 12 לחוק השליחות, תשכ"ה—1965, סעיף 9 לחוק השומרים, תשכ"ז—1967, סעיף 31 לחוק המכר, תשכ"ח—1968, ועוד). החוק המוצע בא להשלים את החסר בנקודות אלו.

סעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח—1968, דן בתקנת השוק ב"נכס נד" וקובע רכישת בעלות "בקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר, אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור". החוק המוצע מתקין תקנת שוק נוספת, והיא ההגנה לקונה נכס מרשות מוסמכת על פי דין, כגון קניית נכס בהוצאה לפועל או מרשיות המכס. אולם הוראות אלה אינן דנות במקרה שהמוכר היה בעל הנכס והתקשר בשתי עסקאות נוגדות לגביו, כגון שהתחייב למכור את הנכס לפלוני ולהשכירו לאלמוני. לענין מקרקעין נדונה סוגיה זו בסעיפים 9 ו-80 לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, והחוק המוצע מסדיר את זכויות הצדדים בעסקאות נוגדות באופן דומה: ההתחייבות כלפי הראשון עדיפה זולת אם השני התקשר וקיבל את הזכות בתום לב ובתמורה.

עם חקיקת החוק המוצע יבוטל הספר השמיני של המג'לה, לאחר שהזכות לתבוע נכס על פי עילת הבעלות, לפי סעיף 890 למג'לה, תוסדר לפי סעיף 7 לחוק. כן יבוטל לחלוטין הספר העשירי של המג'לה, הדין בשיתוף בנכסים, לאחר שהוא כבר בוטל לענין מקרקעין בסעיף 159 (א) לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969.

חוק המיטלטלין (הוראות משלימות), תשל"ג-1970

- הגדרות
1. בחוק זה –
 "מיטלטלין" – נכסים מוחשיים, חוץ ממקרקעין;
 "בעלות" – כמשמעותה בחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969 (להלן – חוק המקרקעין),
 בשינויים המחוייבים.
2. מיטלטלין שאין להם בעל, יכול כל אדם, בכפוף לכל דין, לרכוש את הבעלות בהם על ידי תפיסתם תוך כוונה לזכות בהם.
3. הבעלות במיטלטלין פוקעת כשבעלם מוציאם משליטתו תוך כוונה להפקירם.
4. (א) נתחברו או נתערבכו מיטלטלי אדם עם מיטלטלי חברו באופן שאינו מאפשר זיהוים או הפרדתם, או שהפרדתם היתה כרוכה בנזק בלתי סביר או בהוצאות בלתי סבירות (להלן – מיטלטלין מחוברים), יהיו המיטלטלין המחוברים בבעלותם המשותפת של שניהם בחלקים לפי שווי המיטלטלין בשעת החיבור או הערבוב.
- רכישת מיטלטלי הפקר
- פקיעת בעלות דרך הפקר
- מיטלטלין מחוברים

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 1 "מיטלטלין": כאמור במבוא, החוק המוצע יחול גם על זכויות, בשינויים המחוייבים; אולם הוראותיו מכוונות, בראש וראשונה, לנכסים מוחשיים. הגדרת "מיטלטלין" במובנם המצומצם ניתנת כאן, והרחבת התחולה של החוק על זכויות באה בסעיף 12 (א). בסעיף 14 מוצע לתקן אף את הגדרת "מיטלטלין" או "טובין" בפקודת הפרשנות ולהתאימה להגדרה של החוק המוצע, כדרך שנעשה בחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969.

"בעלות": סעיף 2 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, מגדיר בעלות במקרקעין, וזה לשונו:
 2. הבעלות במקרקעין היא הזכות להתזיק במקרקעין, להשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עסקה בכפוף להגבלות לפי דין או לפי הסכם."
 הגדרה זו כוחה יפה גם למיטלטלין, וככל שהדבר מתאים לענין – גם לזכויות ותכל בשינויים המחוייבים לפי הענין.

סעיף 2 סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951, קובע לאמור:

3. "נכס המצוי בישראל, ואין לו בעל, הוא נכס מדינת ישראל מיום היותו לנכס ללא בעל או מיום י"א באייר תש"ח (15 במאי 1948), הכל לפי התאריך המאוחר יותר."
 לפי סעיף 1 לחוק האמור, "נכס" כולל מקרקעין ומיטלטלין, וכן זכויות וטובות הנאה מכל סוג שהוא.

סעיף 3 סעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951, קובע לאמור:

3. "נכס המצוי בישראל, ואין לו בעל, הוא נכס מדינת ישראל מיום היותו לנכס ללא בעל או מיום י"א באייר תש"ח (15 במאי 1948), הכל לפי התאריך המאוחר יותר."
 לפי סעיף 1 לחוק האמור, "נכס" כולל מקרקעין ומיטלטלין, וכן זכויות וטובות הנאה מכל סוג שהוא.

סעיף 4 חוק המקרקעין דן מפורטות בבנייה ונטיעה **ע ד 6** בנכסי הזולת. במיטלטלין נדונה סוגיה זו בשני אופנים: האחד – כאשר נתחברו או נתערבבו מיטלטלין של אדם עם אלה של חברו והשני – כאשר גרם אדם לשינוי במיטלטלין של חברו על ידי עבודתו, כגון היטת שתפר בגד מבד של לקוחו או צייר שצייר תמונה על יריעה של מזמינו.

1 ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

הצעות חוק 882, י"א באייר תשל"ג, 17.5.1970.

(ב) היו מיטלטלי האחד עיקר ומיטלטלי השני טפל, תעבור הכעלות במיטלטלין הטפלים לידי בעל המיטלטלין העיקריים, והוא חייב לשלם לחברו את שווי המיטלטלין הטפלים ערב החיבור או הערכוב או את סכום התעשרותו, לפי הפחות משני אלה.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו באין הסכם אחר בין הצדדים: אין בהן כדי לגרוע מזכות לפיצויים בשל החיבור או הערכוב לפי כל דין.

5. (א) היו המיטלטלין של אחד מהבעלים המשותפים האמורים בסעיף 4 (א) משועבד דים, יחול השעבוד על חלק היחסי במיטלטלין המחוברים.

דין שעבוד על מיטלטלין מחוברים

(ב) היו המיטלטלין הטפלים האמורים בסעיף 4 (ב) משועבדים, יחול השעבוד על תביעת בעליהם נגד בעל המיטלטלין העיקריים לפי אותו סעיף.

(ג) נשתנה השעבוד מכוח סעיף זה, על הצדדים לעשות, לפי דרישת הנושה, את הפעולות הדרושות כדי שכוחו של השעבוד יהיה יפה כלפי נושים אחרים של החייב.

6. הוראות סעיפים 4 ו-5 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם כשאדם גורם לשינוי במיטלטלין של חברו על ידי עבודתו; לענין זה יבוא שווי העבודה כמקום שווים של מיטלטלין שחוברו או עורבבו.

עבוד מיטלטלין

7. סעיפים 15 עד 20 לחוק המקרקעין יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על הגנת הבעלות וההחזקה במיטלטלין.

הגנת הבעלות וההחזקה

דברי הסבר

סעיף 6 מחיל את הוראות סעיפים 4 ו-5, בשינויים המחוייבים, למקרה שהחיבור הוא של מיטלטלין מצד אחד ועבודה מצד שני, כאשר העבודה גרמה לשינוי במיטלטלין.

לענין זה, ראה סעיף 2 לחוק המכר, תשכ"ה-1968, הקובע: "הזוה להפקת גבס שיש להפיקו או לייצרו, רואים אותו כחווה מכר, וזלת אם המזמין קיבל עליו לתת את עיקר החמרים הדרושים להפקת הגבס או לייצורו."

סעיף 7 סעיפים 15 עד 20 לחוק המקרקעין מהווים את סימן ב' למרק ג' לחוק; כותרת הסימן – "הגנת הבעלות וההחזקה", ואלה הוראותיו:

15. בסמן זה, "מחזיק" – בין שהשליטה הישירה במקרקעין היא בידיו ובין שהשליטה הישירה בהם היא בידי אדם המחזיק מטעמו.

16. בעל מקרקעין ומי שזכאי להחזיק בהם זכאי לדרוש מסירת המקרקעין ממי שמחזיק בהם שלא כדין.

17. המחזיק במקרקעין זכאי לדרוש מכל מי שאין לו זכות לכך שיימנע מכל מעשה שיש בו משום הפרעה לשימוש במקרקעין ושיטלק כל דבר שיש בו משום הפרעה כזאת.

18. (א) המחזיק במקרקעין כדין רשאי להשיג תמש בכוח במידה סבירה כדי למנוע הסגת גבולו או שליטת שליטתו בהם שלא כדין.

(ב) תפס אדם את המקרקעין שלא כדין, רשאי המחזיק בהם כדין להשתמש בכוח במידה

כל עוד אפשר לזהות ולהפריד את המיטלטלין של כל אחד באופן סביר, לא נוצר שינוי בבעלותם. כאשר אין לזהותם או להפרידם, הכלל הוא שהמיטלטלין המחוברים הם בבעלותם המשותפת של שניהם ויחולו הוראות סעיף 8. היו מיטלטלין של האחד, לרבות עבודתו, עיקר, ושל השני – טפל, עוברת הבעלות במיטלטלין הטפלים לידי בעל המיטלטלין העיקריים.

סעיף 4 מסדיר את הבעלות במיטלטלין המחוברים, ואת הפיצוי המגיע למי שבעלותו פקעה עקב החיבור, כשאין הסכם אחר בין הבעלים. אין הוא גורע מהוראות כל דין המחייבות צד לפצות את חברו בעד נזק שנגרם לו, כשהחיבור געש כתוצאה ממעשה עולה מצדו.

סעיף 5 מסדיר את השעבודים שהיו במיטלטלין ערב חיבורם. שעבודים אלה אינם פוקעים, אלא חלים על המיטלטלין המחוברים או על תביעת הפיצוי המגיע למי שבעלותו פקעה. כאשר מתחלף השעבוד מגבס לגבס, עלולה להתעורר בעיה של תוקף השעבוד. לפי סעיף 4 לחוק המשכון, תשכ"ז-1967, כוחו של מישכון ב"גבסים נדים" יפה כלפי נושים אחרים של החייב אם הם הופקדו בידי הנושה או שנרשמו בהתאם לתקנות שהותקנו לפי אותו חוק. במישכון גבס להבטחת חיובו של אדם אחר, כמו במקרה דנן, יירשם בעל הגבס בספר ובכרטיס הרישום כאילו הוא עצמו היה חייב (ראה תקנה 7 (א) לתקנות המשכון (סדרי רישום ועיון), תשכ"ז-1967). סעיף קטן (ג) קובע, איפוא, שהנושה רשאי לדרוש מהצדדים להעביר את רישום השעבוד על שמו של בעל המיטלטלין המחוברים. הוראה דומה מצויה בסעיף 9 (ג) לחוק המשכון, תשכ"ז-1967.

8. (א) סעיפים 27 ו-28 לחוק המקרקעין יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על שיתוף במיטלטלין.

(ב) הסכם בין השותפים בדבר גיהול המיטלטלין המשותפים השימוש בהם ובדבר זכויות השותפים וחובותיהם בכל הנוגע למיטלטלין (להלן – הסכם שיתוף) כוחו יפה גם כלפי אדם שנעשה שותף לאחר מכן וכל אדם אחר, ובלבד שאותו שותף או אדם אחר ידע או היה עליו לדעת על קיום ההסכם או תנאיו.

(ג) נעשה הסכם שיתוף ולאחר מכן הקנה שותף לאדם אחר זכות בחלקו שבמיטלטלין המשותפים, חייב השותף להודיע לאותו אדם על קיום ההסכם ותנאיו.

(ד) באין הוראות אחרות בהסכם השיתוף, יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות סעיפים 30 עד 36 לחוק המקרקעין.

דברי הסבר

(2) לעשות כל פעולה דחופה ובלתי צפויה מראש הדרושה להחזקת התקינה של המקרקעין ולגיהולם;

(3) לעשות כל דבר הדרוש באופן סביר למניעת נזק העלול להיגרם למקרקעין ולהגנת הבעלות וההחזקה בהם.

(ב) עשה שותף כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך לשותפים האחרים ככל האפשר בהקדם.

32. (א) כל שותף חייב לשאת לפי חלקו במקרקעין המשותפים בהוצאות הדרושות להחזקת התקינה ולגיהולם.

(ב) שותף שנשא בהוצאות כאמור למעלה מחלקו זכאי לתור ולחייב מן השותפים האחרים לפי חלקיהם במקרקעין.

33. שותף שהשתמש במקרקעין משותפים חייב ליתר השותפים, לפי חלקיהם במקרקעין, שכר ראוי בעד השימוש.

34. (א) כל שותף רשאי להעביר חלקו במקרקעין המשותפים, או לעשות בחלקו עסקה אחרת, בלי הסכמת יתר השותפים.

(ב) תניה בהסכם שיתוף השוללת או המגבילה זכות כאמור בסעיף קטן (א), אינה כוחה יפה לתקופה העולה על חמש שנים.

35. כל שותף זכאי לחלק מפירות המקרקעין המשותפים לפי חלקו במקרקעין.

36. חובות שהשותפים חבים זה לזה עקב השיתוף ניתנים לקיזוז.

סעיף 29 לחוק המקרקעין, הדין בהסכם שיתוף במקרקעין, הוצא ממניין הסעיפים הנזכרים כי הוא דורש רישום ההסכם כדי שיחייב אדם שנעשה שותף לאחר מכן וכל אדם אחר, דבר שאינו מתאים למיטלטלין. במקומו הוצע האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג).

סכירה כדי להוציאם מיד התופס, ובלבד שעשה כן, בגסיבות הענין, תוך זמן סביר.

19. מי שמוציא מקרקעין מירי המחזיק שלא כאמור בסעיף 18 (ב) חייב להחזירם למחזיק; אולם אין בהוראה זו כדי לגרוע מטמכות בית המשפט לרון בזכויות שני הצדדים בעת ובעונה אחת, ורשאי בית המשפט להסדיר את החזקה, ככל שייראה לו צורך ובתנאים שימצא לנכון, עד להכרעה בזכויותיהם.

20. אין בהוראות סעיפים 16 עד 19 כדי לגרוע מזכות לפיצויים או מכל תרופה אחרת או סעד אחר על פי דין.

הוראות אלה כוחן יפה גם למיטלטלין, בשינויים המחוייבים.

סעיף 8 סעיפים 27 ו-28 וסעיפים 30 עד 36 לחוק המקרקעין קובעים לאמור:

27. מקרקעין שהם של כמה בעלים, בעלותו של כל אחד מהם לפי חלקו מתפשטת בכל אתר ואתר שבמקרקעין ואין לשום שותף חלק מסויים בהם.

28. חלקיהם של כל אחד מהשותפים במקרקעין, חזקה שהם שווים.

30. (א) בעלי רוב החלקים במקרקעין המשותפים רשאים לקבוע כל דבר הנוגע לגיהול הרגיל של המקרקעין ולשימוש הרגיל בהם.

(ב) שותף הרוואת עצמו מקופה מקביעה לפי סעיף קטן (א) רשאי לפנות לבית המשפט בבקשת הוראות, ובית המשפט יחליט כפי שנראה לו צורך ויעיל בגסיבות הענין.

(ג) דבר התורב מניהול או משימוש רגילים טעון הסכמת כל השותפים.

31. (א) באין קביעה אחרת לפי סעיף 30, רשאי כל שותף, בלי הסכמת יתר השותפים –

(1) להשתמש במקרקעין המשותפים שימוש סביר, ובלבד שלא ימנע שימוש כזה משותף אחר;

9. (א) כל שותף זכאי בכל עת לדרוש פירוק השיתוף; היתה בהסכם השיתוף תניה השוללת או מגבילה זכות זו, רשאי בית המשפט לצוות על פירוק השיתוף, על אף התניה, אם נראה לו הדבר צודק בנסיבות הענין.

(ב) פירוק השיתוף יהיה על פי הסכם בין השותפים, ובאין הסכם ביניהם – על פי צו בית המשפט, ורשאי בית המשפט לצוות על חלוקת המיטלטלין בעין, על מכירתם וחלוקת הפדיון או על דרך אחרת של פירוק השיתוף שמצאה לנכונה בנסיבות הענין.

(ג) מכירת המיטלטלין על-פי צו בית המשפט תהיה בדרך שנמכרים מיטלטלין מעוקלים בהוצאה לפועל, זולת אם הורה בית המשפט על דרך אחרת שנראית לו יעילה וצודקת יותר בנסיבות הענין.

10. (א) עִכּוֹן הוא זכות הנוצרת על פי דין לעכב מיטלטלין כערובה לחיוב עד שישולק החיוב.

(ב) אין עכבון במיטלטלין שאינם ניתנים לעיקול.

(ג) עלה שווי המיטלטלין שעוכבו במידה שאינה סבירה על שווי החיוב, זכאי החייב לשחרור מקצת המיטלטלין, אם הם ניתנים להפרדה לחלקים.

(ד) החייב זכאי לשהרר מיטלטלין מן העכבון במתן ערובה מספקת אחרת להבטחת החיוב.

(ה) הוציא הנושה את המיטלטלין המעוכבים מהחזקתו, יפקע העכבון.

11. התחייב אדם להקנות לחברו החזקה או זכות אחרת במיטלטלין ולפני שמטר לו את המיטלטלין או הקנה לו את הזכות חזר והתקשר עם אדם אחר בעסקה נוגדת, זכותו של הראשון עדיפה, אך אם השני התקשר וקיבל את ההחזקה או את הזכות בתום לב ובתמורה – זכותו עדיפה.

דברי הסבר

הנושה שלא כדין; במקרה זה יהיה הנושה רשאי לתבוע את החזרת המיטלטלין, כדי להמשיך להפעיל את זכותו בהם.

סעיפים 9 ו-80 לחוק המקרקעין קובעים לאמור:

9. התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעסקה נוגדת, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב – זכותו עדיפה.

80. הושכרו מקרקעין בשכירות שאינה טעונה רישום ולא גרשמה, ולפני שנמסרו לשובר חזר המשכיר והשכירם לאדם אחר בשכירות שאינה טעונה רישום והנוגדת את השכירות הראשונה, זכותו של השובר הראשון עדיפה, אך אם השני שכר וקיבל את המקרקעין בתום-לב – זכותו עדיפה.

לענין עסקאות נוגדות במיטלטלין שאינן טעונות רישום בפנקסים, מוצע לקבוע הוראות הדומות לסעיף 80 הנזכר.

ההוראות בדבר פירוק השיתוף במקרקעין מצויות בסעיפים 37 עד 45 לחוק המקרקעין.

הסעיף המוצע מאפשר גמישות בפירוק שיתוף במיטלטלין, בהתאם לנסיבות הענין.

סעיף קטן (ג) מקביל לסעיף 40 (ב) לחוק המקרקעין.

10. לזכות העיכבון הניתנת בחוקים אחרים בצורה ערטילאית, נקבע כאן היקפה וכן נקבעו דרכי שחרורם של מיטלטלין מעוכבים.

“זכות הנוצרת על פי דין” – כגון סעיף 31 (א) לחוק המכר, תשכ”ח-1968, שזה לשונו:

“למוכר תהא זכות עכבון על הממכר כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן הקונה עקב עסקת המכר; וכן תהא זכות עכבון לקונה כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המוכר, אם קיבל את הממכר ועליו להחזירו למוכר.”

“מיטלטלין שאינם ניתנים לעיקול” – כגון כספים וזכויות המתקבלים על פי חוקי התגמולים.

הסעיף המוצע אינו מכיר בעכבון שבירוש, כשהנושה הוציא את המיטלטלין המעוכבים מהחזקתו מרצונו. מצד אחר, לא יפקע העיכבון אם המיטלטלין הוצאו מרשות

12. (א) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין ובשינויים המחוייבים, גם על זכויות.

(ב) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון, אולם סעיף 2 יחול על אף האמור בסעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951.²

תיקון חוק המכר,
תשכ"ח-1968

13. בחוק המכר, תשכ"ח-1968,³ אחרי סעיף 34 יבוא:

34א. במכר נכס על פי דין על ידי בית משפט, לשכת הוצאה לפועל או רשות אחרת, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס, חוץ מזכות שהותנה עליה בתנאי המכר שלא תחבטל.

34ב. זכות אשר לפי סעיפים 34 ו-34א אין להיזקק לה נגד הקונה, תחול על פדיון שנתקבל מן המכירה.⁴

תיקון פקודת
הפרשנות

14. בסעיף 1 לפקודת הפרשנות,⁴ במקום הגדרת "מיטלטלין" או "טובין" יבוא:

"מיטלטלין" או "טובין" – נכסים מוחשיים, חוץ ממקרקעין; אולם מקום שהמלה "מיטלטלין" או "טובין" באה בחיקוק שניתן לפני תחילת חוק המיטלטלין (הוראות משלימות), תש"ל-1970, תהא משמעותה כמשמעות שהיתה ברדעת לה אילולא החוק האמור;".

דברי הסבר

בסעיף 29 לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ו-1967, נאמר: "29. (א) מכירת המיטלטלין המעוקלים בהוצאה לפועל תקנה לקונה את הנכס כשהוא חפשי מכל עיקול, משכון או שעבוד אחר להבטחת חוב כספי. (ב) היתה לצד שלישי זכות במיטלטלין המעוקלים שאינה זכות בעלות ואינה מן הזכויות האמורות בסעיף קטן (א), והיא עדיפה על פי דין מזכותו של הזוכה, תהיה מכירת הנכס בכפוף לאותה זכות."

הסעיף המוצע מחיל הוראה דומה על מכירות על פי דין באמצעות כל רשות מוסמכת, ולא דוקא מכירה בהוצאה לפועל, כגון מכירות על ידי רשויות המכס. המטרה היא שאנשים יוכלו להשתתף כקונים במכירות אלה, בלי לחשוש מזכויות עדיפות במיטלטלין. יחד עם זאת, הובטחו זכויות צד שלישי בפדיון שנתקבל מן המכירה.

ההוראה האמורה היא מעין תקנת שוק נוספת, שמקומה ליד סעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968. בהתאם לכך, יחול סעיף 34ב, הבא להבטיח את זכויותיו של צד שלישי כאמור, גם על תקנת השוק שבסעיף 34.

בסעיף 1 לפקודת הפרשנות מצויה הגדרה זו:

"מיטלטלין" או "טובין" – כל נכס למינהו, חוץ ממקרקעין;".

סעיף 12 הסעיפים המתאימים גם לזכויות הם, בין השאר, סעיפים 1 (הגדרת "בעלות"), 8, 9, 12 ו-13.

סעיף קטן (ב) מורה שהוראות מיוחדות בחוק אחר עדיפות על הוראות חוק זה. הוראה כזאת, המקבילה לסעיף 11 לחוק המוצע, היא ההוראה בדבר המחאות סותרות, המצויה בסעיף 4 לחוק המחאת חיובים, תשכ"ט-1969, וזו לשונה:

"4. המחאה הנושה זכות לאחד וחזר והמחה אותה לאחר, הזכות היא של הראשון; אולם אם הודיעו לחייב על המחאה השניה לפני שהודיעו לו על הראשונה, הזכות היא של השני."

סעיף 2, שענינו רכישת מיטלטלי הפקר, יחול על אף האמור בסעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951, כפי שהוסבר לעיל.

סעיף 13 סעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968, קובע לאמור:

"34. נמכר נכס נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור, ובלבד שהקונה קנה וקיבל אותו לחזקה בתום לב."

2 ס"ח תשי"א, עמ' 52.

3 ס"ח תשכ"ח, עמ' 98.

4 דיני מדינת ישראל, בוסח חדש 1, עמ' 2.

15. הספר השמיני והספר העשירי של המגילה – בטלים.

ביטול

16. תחילתו של חוק זה ביום . . .

תחילה

דברי הסבר

לפי הוראות סעיף 12 יחולו הוראות החוק המוצע על זכויות "ככל שהדבר מתאים לענין ובשינויים המחוייבים", ומוצע לפי זה שהגדרת מיטלטלין בפקודת הפרשנות תצומצם ולא תכלול בכסים שאינם מוחשיים. כדרך השינוי שהביא חוק המקרקעין, השכ"ט-1969, בהגדרת מקרקעין שבפקודה האמורה, גם השינוי בהגדרת מיטלטלין הוא שינוי מכאן ולהבא, ולא יחול על חוקק שניהן לפני תחילתו של החוק המוצע.